

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Staatssecretaris Fiscaliteit en Belastingdienst
De heer drs. F.L. Idsinga
D.t.v. BOA Team Parlementair
Postbus 20201
2500 EE Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 00
fax 070 312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 16 juli 2024

betreft *het rapport gedragseffecten van de accijnsverhoging op tabak en het 'Empty Pack Survey'*

ons kenmerk 175531U

Geachte heer Idsinga,

De leden van de vaste commissie voor Financiën hebben met waardering kennis genomen van de brief van uw ambtsvoorganger van 28 juni 2024 over de rapportage "Gedragseffecten van de accijnsverhoging op tabak in 2023" en het "Empty Pack Survey rapport".¹ Naar aanleiding hiervan hebben de leden van de **BBB**-fractie een aantal vragen en opmerkingen. De leden van de **CDA**-fractie en het lid van de **OPNL**-fractie hebben gezamenlijk een aantal vragen en opmerkingen. De leden van de fractie **Volt** sluiten zich aan bij de gezamenlijke inbreng van de leden van de fracties van het CDA en OPNL.

Vragen en opmerkingen van de leden van de BBB-fractie

De leden van de fractie van de BBB merken op dat het RIVM in 2021 stelde dat het 'minder waarschijnlijk' is dat er grenseffecten zouden optreden naar aanleiding van een accijnsverhoging op tabak. Nu blijkt volgens het RIVM dat deze grenseffecten er wel degelijk zijn en dat deze zelfs aanzienlijk zijn. Wat is uw zienswijze op deze constatering van het RIVM?

Deze leden blijven zich zorgen maken over de toenemende ongewenste (grens)effecten voor de grensregio's van deze forse accijnsverhogingen in de afgelopen jaren. Het RIVM spreekt over een forse toename van de verkoop over de grens, waardoor de Nederlandse overheid een fors bedrag aan inkomsten misloopt. Kunt u aangegeven dan wel inschatten om hoeveel gemiste inkomsten dit gaat? Deze leden verzoeken u hierbij ook rekening te houden met de verhoging in 2024 die nog niet is meegenomen in de berekeningen van het RIVM.

In hoeverre is er bij de analyse rekening gehouden met de samenhang en de versterkende werking van de accijnsverhogingen op brandstof, alcohol en tabak? Deze samenhang en versterkende werking wordt niet in beeld gebracht nu de accijnsverhoging op tabak in een separaat onderzoek is onderzocht. Bent u bereid een onderzoek te doen naar de (grens)effecten van de accijnsverhogingen in samenhang op brandstof, alcohol en tabak? Al deze drie producten zijn namelijk aanzienlijk goedkoper in onze buurlanden, aldus deze leden.

Het RIVM geeft aan dat de accijnsverhogingen op tabak een effectief middel zijn om het aantal mensen dat stopt met roken te bevorderen en geeft aan dat het aantal rokers in 2023 is verminderd

¹ Kamerstukken I 2023-2024, 36410,L.

datum 16 juli 2024

ons kenmerk

blad 2

met 10 procent.² Waarop baseert het RIVM deze conclusie en hoe verhoudt deze zich tot de cijfers van het CBS/Trimbos die geen afname van het aantal rokers laten zien? Kan worden aangegeven in hoeverre en op welke wijze de accijnsverhogingen de afgelopen jaren effectief hebben bijgedragen aan het verminderen van het aantal rokers in Nederland?

In het rapport van de RIVM wordt aangegeven dat naar schatting tussen de 35 en 39 procent van de in Nederland geconsumeerde tabaksproducten uit het buitenland afkomstig zijn.³ De effecten van de laatste en forse accijnsverhoging in 2024 zijn hierin nog niet meegenomen. Kan een inschatting worden gegeven van wat deze accijnsverhoging in 2024 betekent voor het percentage van uit het buitenland afkomstige tabaksproducten?

De leden van de BBB-fractie verwachten dat bovengenoemde weer tot een forse stijging van deze percentages zal leiden. Daarbij zou het hen niet verbazen als dit percentage richting de 50 procent zal bewegen, zeker nu het ook voor inwoners van de andere provincies dan de grensprovincies steeds voordeliger wordt om hun rookwaren in het buitenland te kopen. Deelt u de mening van deze leden dat de accijnsverhogingen op tabak de afgelopen ruim vier jaar (van 1 januari 2020 tot en met 1 april 2024) zeer aanzienlijk zijn? De accijnsverhoging op sigaretten in deze periode bedroeg bijna 100 procent en die op shag zelfs ruim 200 procent. Kunt u een inschatting geven van de gevolgen van deze accijnsverhogingen voor de illegale handel en smokkel van tabaksproducten?

Op welke wijze bent u voornemens om in beleid rekening te houden met de grensaffecten, de problemen van ondernemers, de leefbaarheid in de grensregio's en de toegenomen illegale handel in tabaksproducten die met de accijnsverhogingen samenhangen? Bent u bereid om hierover in Europees verband en ieder geval met onze buurlanden België en Duitsland in overleg te treden om zoveel als mogelijk tot een gezamenlijk beleid te komen? Kunt u al aangeven welke concrete initiatieven u op dit vlak wil gaan nemen en welke doelen u binnen dit kader nastreeft?

Vragen en opmerkingen van leden van de fracties van het CDA en OPNL

Kort samengevat geeft de rapportage 'Gedragseffecten van de accijnsverhoging op tabak in 2023' volgens deze leden aan dat er door de accijnsverhoging minder wordt gerookt en toont het pakjesraaponderzoek aan dat er aanzienlijk meer tabaksproducten in het buitenland worden gekocht. Bij de Algemene Financiële Beschouwingen in oktober 2023 alsmede bij de behandeling van het Belastingplan 2024 in december 2023 is onder andere door de fracties van het CDA, de PVV en OPNL aandacht gevraagd voor de grenseffecten van een nieuwe accijnsverhoging op tabak en op alcohol en benzine. Het kabinet heeft daarbij toegezegd de monitoring voort te zetten en tijdig aan de Kamer te zenden.⁴ Bij de leden van de fracties van het CDA en OPNL rijst de vraag of de monitoring, zoals nu met betrekking tot tabak, wel antwoord geeft op de achterliggende vraag van de Kamer. Zo stelde het lid van de CDA-fractie in het debat op 31 oktober 2023 de mogelijke gevolgen voor de regionale economie en werkgelegenheid expliciet aan de orde. De aanvullende schriftelijke vragen die op 5 juni vanuit de Tweede Kamer door de BBB-fractie zijn gesteld duiden op eenzelfde gevoel aldaar, aldus deze leden.⁵

² Gedragseffecten van de accijnsverhoging op tabak in 2023- Voorgenomen gedragsverandering versus daadwerkelijke aanpassing van het gedrag (RIVM, april 2024).

³ Gedragseffecten van de accijnsverhoging op tabak in 2023- Voorgenomen gedragsverandering versus daadwerkelijke aanpassing van het gedrag (RIVM, april 2024), pagina 52.

⁴ *Handelingen I 2023-2024*, nr. 5, item 2 - blz. 22, Toezegging informeren grenseffectenrapportage (T03780).

⁵ Kamervragen over het onderzoeken van de grenseffecten van de accijnsverhogingen op tabak (2024Z09804).

datum 16 juli 2024

ons kenmerk

blad 3

Deze leden vernemen uit de vele contacten met ondernemers en andere burgers in de grensprovincies dat in 2024 op grote schaal tabaksproducten, alcoholische dranken en benzine in Duitsland of België worden gekocht. Een pomphouder uit de regio Parkstad spreekt over terugloop in de verkoop van tientallen procenten. In kringen van rokers in diezelfde regio wordt gezegd dat meer dan 75 procent van de sigaretten inmiddels uit het buitenland komen. Deze leden kunnen deze geluiden niet op representativiteit controleren, maar de twee onderliggende rapporten geven ook geen tegengestelde indruk, aldus deze leden. De achterliggende vraag van deze leden naar grenseffecten gaat niet alleen over het weglekeffect van accijnzen, of gedeerde directe opbrengsten voor de schatkist. Het betreft ook het daarmee gepaard gaande extra winkelbezoek aan detailhandel (supermarkten en tankstations) aan de andere kant van de grens. Dat extra bezoek leidt namelijk ook direct tot omzetverlies aan Nederlandse zijde, verminderde btw-opbrengsten en een verslechtering van de economische positie van de grensregio's.

De leden van de fracties van het CDA en OPNL hebben om die reden dringend behoefte aan meer kwantitatieve gegevens over deze bredere grenseffecten van accijnsverhogingen en hebben derhalve een aantal vragen.

Kunt u nauwkeuriger becijferen hoeveel euro in 2023 minder aan accijnsopbrengsten voor de staatskas is binnengehaald doordat minder tabaksproducten in Nederland en meer tabaksproducten in onze buurlanden werden verkocht? Kunt u hiervoor ook een prognose maken met betrekking tot het belastingjaar 2024? Kunt u bovenstaande vragen ook beantwoorden voor de opbrengsten van accijnzen voor alcohol en brandstof?

Uit ouder koopstroom-onderzoek blijkt nog steeds dat er een positief overschot is voor de Nederlandse grensregio's, dus dat meer Duitse en Belgische consumentenbestedingen in Nederland plaatsvinden dan andersom. In deze onderzoeken wordt gekeken naar alle branches, zoals ook kleding, recreatie en horeca. Dat brengt deze leden tot de volgende vragen.

Kunt u het saldo voor de laatste tien jaar in kaart brengen, uitgesplitst naar (grens)provincie en branche? Is er met andere woorden een correlatie te ontdekken tussen de accijnsverhogingen bij tabak, alcohol of benzine en het verloop van het koopstroom-saldo in de grensstreek?

In hoeverre is in de grensprovincies het omzetverlies van tankstations en locaties waar tabak en alcohol wordt verkocht groter dan in de rest van Nederland? Zijn de gevolgen van dit eventueel aanwezig extra omzetverlies voor het regionale voorzieningenniveau en werkgelegenheid bij het kabinet in beeld?

Het kabinet stelt volgens deze leden terecht dat er een positief gezondheidseffect is opgetreden doordat duurdere sigaretten leiden tot meer stoppen met roken. Kunt u de gezondheidseffecten ook aantonen naar regio? Is deze prikkel nog wel aanwezig in de regio's als Twente, Nijmegen, Rosendaal of Parkstad?

De leden van de vaste commissie voor Financiën zien uw reactie graag tegemoet en bij voorkeur **vóór 10 september 2024**, opdat de beantwoording betrokken kan worden bij de behandeling van het pakket Belastingplan 2025.

Hoogachtend,

W.T. van Ballekom

Voorzitter van de vaste commissie voor Financiën